

NGÀNH THỐNG KÊ SAU BA NĂM THỰC HIỆN

ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN

TS. Lê Mạnh Hùng

Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê

Ngày 21 tháng 10 năm 2002, Thủ tướng Chính phủ có Quyết định số 141/2003/QĐ-TTg phê duyệt Định hướng phát triển thống kê Việt Nam đến năm 2010. Đây là sự kiện đánh dấu sự phát triển có bản, có mục tiêu, có bước đi, có phương pháp khoa học của ngành sau nhiều năm trăn trở, thai nghén. Thực hiện Định hướng, chúng ta đã xây dựng, thực hiện Chương trình hành động và trên thực tế ngành Thống kê đi vào thế phát triển mới và đã đạt một số kết quả sau.

1. Trong mấy năm qua, nhiệm vụ chính trị chủ yếu của ngành, cũng là một nội dung quan trọng trong Định hướng phát triển là đảm bảo thông tin đã được thực hiện tốt với rất nhiều cố gắng, đã có những tiến bộ đáng kể về số lượng và chất lượng các sản phẩm thông tin thống kê phục vụ sự lãnh đạo của Đảng và Nhà nước, đáp ứng yêu cầu của các đối tượng sử dụng trong và ngoài nước. Báo cáo phục vụ cho điều hành của Chính phủ được đảm bảo đều đặn, đúng thời hạn, nội dung ngày càng phong phú. Cán bộ ngành Thống kê đã tập trung công sức làm các báo cáo phân tích thống kê 5 năm, 3 năm phục vụ Đại hội, phục vụ kiểm điểm giữa nhiệm kỳ và kịp thời đáp ứng yêu cầu của nhiều cơ quan nghiên cứu, quản lý. Số liệu thống kê đã góp phần tích cực vào việc kiểm điểm, tổng kết kết quả thực hiện các Nghị quyết của Đảng, trong đó có các nghiên cứu do Ban Kinh tế trung ương chủ trì. Mối quan hệ với các cơ quan thông tin

đại chúng được cải thiện và tăng cường làm cho thông tin thống kê nhanh chóng đến với quảng đại quần chúng nhân dân. Trang WEB Thống kê sau một số năm thử nghiệm phục vụ các cơ quan Đảng, Nhà nước qua mạng diện rộng đã được hoàn thiện và kết nối internet vào tháng 10 năm 2004 là một sự kiện rất có ý nghĩa, làm tăng thêm hiệu quả của công tác đảm bảo thông tin, vừa phục vụ tốt hơn các đối tượng sử dụng trong nước, vừa nâng cao khả năng hội nhập quốc tế của Thống kê Việt Nam.

2. Môi trường pháp lý của công tác thống kê đã được củng cố và tăng cường với sự ra đời của Luật Thống kê được Quốc hội thông qua ngày 17 tháng 6 năm 2003 và Chủ tịch nước ký Lệnh công bố số 13/L/CTN ngày 26 tháng 6 năm 2003. Cùng với Luật Thống kê, sự ra đời của Nghị định 40/2004/NĐ-CP quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của Luật Thống kê, Nghị định 14/2005/NĐ-CP về xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực thống kê, tất cả hợp thành bộ căn cứ pháp luật toàn diện cho hoạt động thống kê Việt Nam trong điều kiện của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa có sự quản lý của Nhà nước.

3. Phương pháp thống kê đã từng bước được đổi mới. Gần đây, Tổng cục Thống kê đã hoàn thành việc biên soạn Hệ thống chỉ tiêu thống kê quốc gia và đã được Thủ tướng Chính phủ ban hành theo Quyết định số 305/2005/QĐ-TTg, ngày 24 tháng 11 năm 2005. Đây là một bước quan trọng thực

hiện Luật Thống kê và cũng thể hiện thành quả của ngành. Trong mấy năm qua, Tổng cục Thống kê đã ban hành một loạt chế độ báo cáo cho doanh nghiệp nhà nước, cho các cơ quan hành chính, đơn vị sự nghiệp và cho các Cục Thống kê.

Trong điều kiện của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, nhận thức rõ vai trò của điều tra thống kê là phương thức chủ yếu để thu thập số liệu, ngành Thống kê đã tập trung cải tiến cơ bản trong việc tổ chức và sắp xếp các cuộc điều tra, nổi bật là thay thế các cuộc điều tra riêng lẻ, tản mạn theo từng chuyên ngành trước kia bằng việc tổ chức điều tra chung về doanh nghiệp, về cơ sở sản xuất, kinh doanh cá thể hàng năm. Hoạt động này đã nâng cao đáng kể hiệu quả của các cuộc điều tra về nội dung, số lượng, chất lượng thông tin, về sử dụng kinh phí, nguồn lực. Nhiều cuộc điều tra khác cũng đã được sắp xếp với chu kỳ, quy mô hợp lý, phương pháp cải tiến. Trong những năm qua, Tổng cục Thống kê đã thực hiện thành công hai cuộc Tổng điều tra lớn là Tổng điều tra nông thôn, nông nghiệp và thủy sản và Tổng điều tra các cơ sở kinh tế, hành chính, sự nghiệp. Thông tin của các cuộc tổng điều tra này phục vụ kịp thời cho việc lập chính sách chuyển đổi cơ cấu nông nghiệp, nông thôn, xây dựng được tập hợp số liệu chi tiết của năm cơ sở và lập dàn mẫu phục vụ cho các cuộc điều tra của những năm sau.

Một số bảng danh mục quan trọng đã được trình Chính phủ, Thủ tướng đã và sẽ ban hành trong thời gian tới. Phương pháp tính nhiều chỉ tiêu đã được hoàn thiện, cải tiến với mục tiêu nâng cao chất lượng thống kê. Tài liệu "Một số thuật ngữ thống kê thông dụng" được biên soạn và phát hành không chỉ

có tác dụng chuẩn hóa khái niệm, phương pháp tính trong ngành mà còn tạo sự thống nhất cho các đối tượng khi sử dụng thông tin thống kê, trên thực tế đã được người sử dụng hoan nghênh. Việc thay thế bảng giá cố định bằng hệ thống chỉ số giá là vấn đề bức xúc đã được nghiên cứu trong hai năm qua và đang trong giai đoạn thí điểm, khi hoàn thành vào cuối năm 2005 chắc chắn sẽ đóng góp đáng kể vào đổi mới phương pháp và nâng cao chất lượng số liệu.

4. Cơ sở vật chất kỹ thuật của ngành, của cơ quan Tổng cục được cải thiện đáng kể. Công nghệ thông tin phát triển, được áp dụng mạnh mẽ trong một số lĩnh vực như thống kê thương mại, giá cả; thống kê xã hội, môi trường; thống kê dân số lao động và trong quản lý tài chính. Ngành Thống kê vừa mới hoàn thành và đưa vào sử dụng phần mềm theo dõi thực hiện kế hoạch công tác và chấm điểm thi đua. Phần mềm này sẽ tạo điều kiện điều hành kế hoạch công tác hiệu quả hơn và đánh giá kết quả thực hiện được khách quan, chính xác hơn.

Lĩnh vực hợp tác quốc tế cũng được phát triển và mở rộng. Trong mấy năm gần đây hợp tác truyền thống với các tổ chức quốc tế được duy trì và phát triển vừa thực hiện nghĩa vụ cung cấp thông tin thống kê, vừa tranh thủ công nghệ, phương pháp theo các chuẩn mực quốc tế và cả nguồn lực qua các dự án hỗ trợ được duy trì và tăng cường. Hợp tác thống kê song phương đã được mở rộng và tăng cường, như hợp tác với các cơ quan thống kê Lào, Trung Quốc, Hàn quốc, Thụy Điển, Pháp, Ba Lan, CH Séc. Nhờ những hoạt động đó, vị thế của Thống kê Việt Nam trong cộng đồng thống kê quốc tế đã được nâng cao rõ rệt.

5. Công tác tổ chức cán bộ đã được kiện toàn và nâng lên một tầm cao mới. Toàn ngành và cơ quan Tổng cục đã được sắp xếp và tổ chức lại với sự ra đời của Nghị định 101/2003/NĐ-CP ngày 3 tháng 9 năm 2003 của Chính phủ quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Tổng cục Thống kê. Việc giải thể 1 Vụ cùng với sự điều chỉnh nhiệm vụ của 4 Vụ, sự ra đời của 2 đơn vị mới là sự đột phá trong cải cách tổ chức của cơ quan Tổng cục, có tác dụng nâng cao tính hợp lý, hiệu quả và hiệu lực của bộ máy. Đi cùng với cải tổ về tổ chức, chức năng, nhiệm vụ của từng đơn vị đã được xác định rõ ràng, khắc phục tình trạng trùng chéo, bỏ sót nhiệm vụ của các đơn vị ở Tổng cục cũng như ở các Cục Thống kê tỉnh, thành phố. Công tác cán bộ đã được quan tâm trên tất cả các mặt: quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng, bổ nhiệm và tuyển dụng.

Riêng về công tác quy hoạch, điều động và bổ nhiệm cán bộ. Trong những năm trước đây, công tác này chưa được làm tốt. Vì vậy, có thể nói ngành ta đã để lỡ một thế hệ lãnh đạo. Ở cơ quan Tổng cục có nhiều đồng chí lãnh đạo cấp Tổng cục, cấp Vụ, Viện được đào tạo có hệ thống, có một bề dày kinh nghiệm và đã trải qua nhiều năm tháng rèn luyện trong thực tiễn của ngành. Nhiều đồng chí đã không quản ngại hy sinh, gian khổ xây dựng ngành trong những năm tháng chiến tranh gay go, khốc liệt. Trong những năm qua, nhiều đồng chí đã làm việc quên mình, tận tụy, có những đóng góp rất có ý nghĩa vào sự phát triển vượt trội của ngành. Điều rất đáng nói là ngành ta có những cán bộ cống hiến thật nhiều mà không hề đòi hỏi quyền lợi. Nhiều đồng chí còn chưa được khen thưởng những danh hiệu bậc cao, hoặc chưa được sắp xếp vào

vị trí xứng đáng. Trong một hai năm tới, nhiều đồng chí trong số các đồng chí nói trên sẽ hoàn thành nhiệm vụ, hoàn thành quá trình công tác của mình. Đây sẽ là khó khăn không nhỏ đối với ngành.

Để khắc phục tình trạng này, trong lần làm quy hoạch 2004-2005 đã xây dựng quy hoạch lãnh đạo các đơn vị và Tổng cục. Trên cơ sở quy hoạch này, Tổng cục sẽ có kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng và luân chuyển cán bộ cho các vị trí lãnh đạo khác nhau. Nhiều đồng chí được lựa chọn, xét duyệt vào quy hoạch năm 2002-2003 đã phấn đấu tốt, chịu khó học hỏi và đã được bổ nhiệm vào các vị trí lãnh đạo, khắc phục một phần tình trạng hẫng hụt cán bộ và thay thế những đồng chí lãnh đạo đến tuổi nghỉ hưu. Nhiều đồng chí được lựa chọn vào quy hoạch 2004-2005 vừa qua cũng là những cán bộ có tiềm năng, có triển vọng. Tuy nhiên, để đủ điều kiện và tin nhiệm khi cần bổ nhiệm, các đồng chí trong diện qui hoạch các cấp cần có quyết tâm cao, phấn đấu, học hỏi, trau dồi, nâng cao trình độ, năng lực, đạo đức, phẩm chất chính trị theo tiêu chuẩn của mỗi cấp quy hoạch, nhất là phải thực sự cầu thị, thật sự khiêm tốn. Các cán bộ công chức cần hiểu đúng ý nghĩa của công tác qui hoạch, tránh ngộ nhận rằng vào quy hoạch cấp nào là đã đủ tiêu chuẩn để bổ nhiệm vào chức danh đó, yên trí chờ đợi, không cần cố gắng gì nữa. Quy hoạch theo quy định của trung ương là quy hoạch động, có vào, có ra. Tổng cục sẽ rà soát hàng năm để có thể sàng lọc, lựa chọn được những cán bộ xứng đáng nhất cho mỗi vị trí lãnh đạo. Trong những năm qua việc điều động, luân chuyển cán bộ giữa các đơn vị và nhất là giữa trung ương và địa phương còn rất khó khăn. Ban Cán sự và Lãnh đạo Tổng cục có khuyết điểm là chưa kiên quyết trong

việc xây dựng kế hoạch và thực hiện kế hoạch luân chuyển để đào tạo cán bộ. Vụ Tổ chức cán bộ cũng chưa làm tốt chức năng tham mưu để xây dựng kế hoạch và lộ trình thực hiện kế hoạch luân chuyển. Một số đồng chí trong quy hoạch, thuộc độ tuổi luân chuyển ít sẵn sàng nhận nhiệm vụ ở các địa phương.

Từ thực tiễn của ngành Thống kê trong thời gian qua, có thể rút ra một số bài học kinh nghiệm.

1. Về tinh thần đổi mới, mạnh dạn trong cải cách hành chính, tận tụy và đạo đức nghề nghiệp. Nhiều cán bộ công chức trong ngành Thống kê đã tận tụy làm việc quên mình, không vì thu nhập thấp mà ảnh hưởng đến tinh thần công tác. Bài học này là rất quý giá và thể hiện rõ ràng: Những đơn vị quán triệt tinh thần đổi mới thì phương pháp công tác được cải tiến, hoàn thiện, chất lượng công việc được nâng cao. Ngược lại thì công việc trì trệ, phương pháp lạc hậu. Chúng ta cũng cần nhìn thẳng vào sự thật là bên cạnh nhiều cán bộ công chức làm việc gương mẫu, tận tụy thì cũng còn không ít cán bộ làm việc với ý thức trách nhiệm, đạo đức nghề nghiệp không cao, kỷ luật lao động chưa tốt. Mặt khác, cũng phải thấy rõ rằng mặc dù chất lượng số liệu của ngành đã thường xuyên được quan tâm, có nhiều tiến bộ nhưng vẫn còn là vấn đề tồn tại khiến mỗi chúng ta vẫn đang trăn trở ngày đêm tìm cách khắc phục.

2. Về công khai, dân chủ để đảm bảo ổn định nội bộ. Công khai và dân chủ mới tạo ra được sự nhất trí cao trong đơn vị, trên cơ sở đó phát huy được sức mạnh tổng hợp thực hiện nhiệm vụ chính trị. Giao ban trong lãnh đạo ở các đơn vị được thực hiện ngày càng có nề nếp. Tại các cuộc giao ban,

thông tin về hoạt động của đơn vị phải được công khai thông báo, trao đổi, bàn bạc. Từ đó ngăn ngừa được hiện tượng bàn tán thông tin không chính thống gây phân tâm trong cán bộ, tạo điều kiện ổn định nội bộ, mọi cán bộ, mọi đơn vị tập trung được tối đa cho việc thực hiện nhiệm vụ chuyên môn.

3. Về hợp tác, phối hợp giữa các đơn vị: Trước đây, trong cơ quan Tổng cục và ở nhiều Cục giữa các đơn vị thiếu sự hợp tác, phối hợp chặt chẽ. Trong chuyên môn đã từng tồn tại quan điểm khép kín, “tự cấp, tự túc” về nghiệp vụ. Do đó, sức mạnh bị phân tán. Khắc phục tình trạng đó, sự phối hợp giữa các đơn vị đã được tăng cường trên cơ sở các quy chế và tinh thần hợp tác. Chưa bao giờ Tổng cục có một hệ thống các quy chế làm việc, quy chế phối hợp khá đầy đủ như hiện nay. Đó là Quy chế làm việc của Lãnh đạo Tổng cục, Quy chế làm việc của Ban Cán sự, Quy chế phối hợp giữa Đảng ủy, Công đoàn với Chính quyền, Quy chế giao kế hoạch và đánh giá kết quả thi đua, Quy chế khen thưởng, Quy chế về quy hoạch, bổ nhiệm, miễn nhiệm, luân chuyển cán bộ, Quy chế phân cấp về tổ chức cán bộ, Quy chế thi tuyển công chức, Quy chế giải quyết các công việc của Văn phòng, Quy chế bảo mật thông tin trên mạng. Trên cơ sở thực hiện các Quy chế, sự phối hợp trong các cuộc điều tra lớn, nhỏ, sự phối hợp về nghiệp vụ giữa tài khoản quốc gia với các chuyên ngành, phối hợp giữa công tác chuyên môn với điều hành kinh phí, giữa công tác thanh tra, công tác tổ chức, công tác phương pháp chế độ với công tác nghiệp vụ, đã đem lại những hiệu quả rất có ý nghĩa, có tác dụng nâng cao hiệu suất, chất lượng công tác.

*(tiếp theo
trang 14)*

Đánh giá đúng tình hình, rút ra những bài học sâu sắc là nhằm đề ra phương hướng nhiệm vụ đúng đắn cho quá trình phát triển đi lên của ngành Thống kê trong những năm tới. Những kết quả đã đạt được dù sao cũng mới chỉ mới là những thành quả ban đầu. Yêu cầu của Đảng, Nhà nước, sự bức sức của thực tiễn trong ngành đòi hỏi tập thể và mỗi cán bộ, công chức phải cố gắng nhiều hơn nữa. Trong thời gian tới cần tập trung mọi nỗ lực toàn ngành tiếp tục thực hiện thắng lợi Định hướng phát triển Thống kê Việt Nam đến năm 2010. Trong đó cần quan tâm nhiều hơn đến các vấn đề sau:

1. Phải quan tâm và có lộ trình, biện pháp cụ thể để nâng cao hơn nữa chất lượng số liệu thống kê, trong từng khâu, từng công đoạn, từ thu thập đến xử lý tổng hợp, biên soạn số liệu thống kê. Trên cơ sở hệ thống các cuộc điều tra bước đầu đã được sắp xếp, từng bước cải tiến các bảng hỏi, tăng cường kiểm tra giám sát thu thập số liệu. Ngành Thống kê vừa hoàn thành Hệ thống chỉ tiêu thống kê quốc gia trình Thủ

tướng Chính phủ ký ban hành. Đây cũng là nền tảng để xây dựng hệ thống thông tin thống kê đầu vào, đầu ra chuẩn mực và là cơ sở để phối hợp với thống kê các Bộ, ngành.

2. Thực hiện tốt công tác quy hoạch, đào tạo, bổ nhiệm và luân chuyển cán bộ. Tăng cường kỷ luật, kỷ cương công tác. Hiện nay cơ sở vật chất của ngành khá đầy đủ, tiện nghi, phương tiện làm việc, công nghệ hiện đại. Vì vậy, việc thực hành tiết kiệm, chống lãng phí, khai thác, sử dụng hiệu quả trang thiết bị là hết sức cần thiết và phải được thực hiện thường xuyên, nghiêm túc.

Phát huy những kết quả của 3 năm đầu thực hiện Định hướng phát triển Thống kê Việt Nam và sự quan tâm sâu sắc của Đảng và Nhà nước, sự quyết tâm của toàn ngành, chắc chắn Ngành Thống kê Việt Nam sẽ có những chuyển biến cơ bản phát triển ngang tầm các nước tiên tiến trong khu vực và trên thế giới ■